

PANUN pakinoita

Akatemiaehdokkaita

Samanaikaisesti kuin Sukselaisen ensimmäinen kokoontui viimeiseen istuntoonsa (ja Harras Kyttä erehtyi olemaan Lontoossa), kokoontui pääkaupungissamme myös akatemialautakunta, kunnianarvoisten kanslereitten, rehtoreitten ym. professoreitten muodostama raati. Hallitus tarvitsi istujan seitsemälle tuolille, ja sopivia naisia ja miehiä olisi kai ollut enemmänkin. Mainittu lautakunta olisi tarvinnut vain yhden miehen (tai naisen), mutta ei joko tiennyt soveliaista, mitat täyttävää henkilöä, tai ei päässyt yksimielisyyteen asiasta. Suomen Akatemia jäi edelleen paitsi kirjailija-jäsentään.

Suomen Akatemia istuu muuten edelleen suurinpiirtein siinä kokoonpanossa, joka kymmenen vuotta sitten määrättiin, joten eivät ne sedät nyt ihan kaikki ikäloppuja olleet. Kirjailija-jäsen tässä seurassa on kuitenkin jo kahdesti tullut ja kahdesti lähtenyt: Koskeniemi sai eron ja eläkkeen ikänsä perusteella, Pekkanen jätti koko maallisen vaelluksen. Vähän aikaa kansa vaikenä kunnioittavasti, sitten alkoi hyvänpuoleinen rähinä. Ilman tätä rähinää, ja jos Pekkanen ei olisi kuollut, tuskin olisimme huomanneetkaan, mikä oikein on kirjallisuutemme tila tällä hetkellä. Kirjailijoita on kuin vilkkilän kissoja, mutta kun jätetään yli-ikäiset laskuista (60 vuotta riittää), jää jäljelle vain muutamia miehiä ja yksi nainen, sillä tietävästi vain yhden naisen nimi on vakavassa mielessä mainittu tämän keskustelun yhteydessä. Suurin osa lahjakkaiksi mainituista kirjailijoistamme on liian nuoria, sanotaan. Sopivassa iässä tuntuisivat olevan Mika Waltari, Viljo Kajava ja Aale Tynni, joista kai eniten puhutaankin. Arvelin ruveta tässä luettelemaan muitakin, kun huomasin, että nuoriahan ne ovat Waltari ja Tynnikin, mutta muistin sitten kuulun Kivi-palkinnon ja päädyin siihen, että sen saajien joukosta ehdokkaat täytyy löytyä, muuten kai ei koko palkinnolla ole mitään arvoa.

Entisen akateemikko VAK:n lisäksi »Kiven» saajista ovat elossa Sillanpää, Merenmaa, Onerva, Waltari, Einari Vuorela, Kojo, Kianto, Toppila, Viljanen, P. Mustapää (jonka kaksoisolento — Martti Haavio — jo istuu akatemiassa), Aale Tynni ja Lauri Viita. Useimmat näistä »kivimiehistä» jäävät laskuista pois korkean ikänsä takia, mutta alle 60-vuotiaita ovat sentään mainittujen Tynnin ja Waltarin lisäksi Merenmaa ja Viljanen sekä luonnollisesti Viita. Merenmaan ehdokkuuden puolesta on kirjoitettu hyvinkin kauniisti ja erittäin arvovaltaisain allekirjoituksin, ja kukapa meistä pohjois pohjalaisista ei mielellään näkisi hänet tähän kunniaan korotettuna, mutta vain yksi vuosi uupuu enää 60:stä, ja jo siinä taitaa olla paha mutta... Viljanen on jättänyt Musan ja siirtynyt päätoimiseksi kirjallisuustieteen harjoittajaksi. Ei tule siis kysymykseen. Viita on totisesti liian nuori. Kajavan puuttuminen tästä ansioituneitten luettelosta on minulle täydellinen yllätys. Missä vika?

Mihin jätät Linnan, kysyy kansa. Vastaan, että yksi vahva teos ei vielä ole riittävän vakuuttava todistus siitä, että jatkoa seuraa. Jos muistelemme Koskeniemen ja Pekkasen asemaa ja merkitystä kulttuurielämässämme yleensä, ajattelemme heitä ei vain kirjailijoina, vaan myös lipunkantajina, aatteen soihdun korottajina, niin on niin ja näin täyttääkö paikkaa kukaan »oikeassa iässä» olevista — vielä. Tuoni on aivan viime vuosiina vieny eräitä heistä, jotka olisivat voineet tulla kysymykseen: Jylhä, Haanpää...

Olemme uuden kirjallisen sesongin kynnyksellä, niinkuin joka syksy. Kustantajat jo tietnevät, mitä tulossa on, meille muille se on arvoitus. Tuoko lähiaika ehdokkaitten riviin uusia nimiä, sen pian näemme. Toivoa sopii, ja sitä kai tekee akatemialautakuntakin, mutta merkkiteoksia syntyy harvoin eikä koskaan tilauksesta. Odotuslistalla tuntuu loistavan vahvimpana Mika. maailmankuulu kirjailijamme. Kuulupa niinkin! Annahan olla, »alles ist relativ», sanoo saksalainen. Kaikki on suhteellista. Toissakeväänä oli Oslon Ibsen-viikon tilaisuuksiin kokontunut kriitikoita ja tutkijoita maailman kaikilta kuiltä. Joukossa oli mm. eräs pitkänuhiska mustapartainen nuori amerikkalainen, professori tietysti, niinkuin amerikkalaiset tietomiehet yleensä. Kun hämmästyksen huomasin, että hän suvaitsi puhua saksakin, kysyin, tunsiko hän ketään muita suomalaisia kuin Waltarin. Hän toisti nimen, mutta ei tullut hullua hurskaammaksi. Mainitsin silloin »Sinuhen», vieläpä kirjan englanninkielisen nimen. Yhtä kummisissaan katseli nuori profeetta. Selitin, että W-a-l-t-a-r-i oli heillä bestseller-kirjailija silloin ja silloin. Nyt oli amerikkalainen hieman niinkuin muistavinaan, hitusen, mutta huomautti, että ei hän kaikkia bestsellereitä tunne, ei seuraa. Sanoi amerikkalainen kirjallisuusarvostelija M/56.

Odotetaan rauhassa, onhan kysymyksessä pitkä virka. Hallitukset tulevat ja menevät, akatemia sen kuin istuu.

P a n u